Valtiovarainministeriö Neuvostoraportti EU/8/2023-VM-63

Kekäläinen Antti 2.5.2023

Epävirallinen valtiovarainministerien (ECOFIN) kokous 28.-29.4.2023 ja Euroryhmän laajennetun kokoonpanon kokous 28.4.2023 Tukholma; Yhteenvetoraportti

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerien (ECOFIN) kokous 28.-29.4.2023, Tukholma

Valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien yhteisessä työistunnossa keskusteltiin Euroopan tulevaisuuden rahoituksesta sivuten pääomamarkkinaunionin kehitystä.

Toisessa työistunnossa käytiin keskustelu finanssipolitiikan vakaudesta pitkällä aikavälillä sekä kestävästä julkisesta taloudesta. Ministerit keskustelivat aiheesta pienryhmissä yhteisen alustuksen jälkeen.

Viimeisessä työistunnossa keskusteltiin Ukrainan jälleenrakennuksesta ja tuen koordinoinnista.

Työistunto I: Euroopan tulevan kasvun rahoitus

Valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien yhteisessä työistunnossa käsiteltiin Euroopan tulevan kasvun rahoitusta. Aihe liittyy Euroopan pääomamarkkinaunionin kehitykseen, yritysrahoituksen saatavuuteen sekä digitalisaation ja vihreän siirtymän rahoitukseen. Aiheesta alusti SEB-pankin hallituksen puheenjohtaja Marcus Wallenberg.

Keskustelua alustanut Marcus Wallenberg toi esille, että Eurooppa on takamatkalla teknologiassa Kiinaan ja Yhdysvaltoihin verrattuna ja Euroopan pitäisi olla kilpailukykyisempi. Euroopan unionissa tarvittaisiin harmonisoituja sääntöjä sekä ymmärrystä siitä, millaisia kykyjä tarvitaan. Wallenberg korosti myös yhteismarkkinan merkitystä alleviivaten erityisesti pääomamarkkinoiden fragmentaatiota. Pääomamarkkinaunionin pitäisi olla korkealla prioriteettilistalla. Toisaalta Wallenberg toi esille myös vahvan teollisuuspolitiikan merkityksen, ajatuksena, että yritykset tarvitsisivat enemmän porkkanaa kuin keppiä. Lisäksi alustuksessa korostettiin EU:n kuluttajapääomamarkkinoiden ohuutta verrattuna Yhdysvaltoihin.

Komissio (Dombrovskis) nosti esille puheenvuorossaan luotonannon kasvun hidastumisen nousseiden korkojen ympäristössä sekä korosti pääomamarkkinaunionihankkeen tärkeyttä. Pääomamarkkinaunionin syventäminen hyödyttäisi kilpailukykyisiä ja nopeasti kasvavia yrityksiä. Komissio (McGuinness) totesi myös, että pääomamarkkinaunionin kanssa pitäisi edetä nopeasti ja korosti, että yksityisen sektorin pitää osallistua vahvemmin kasvua edistävien investointien rahoitukseen. Euroopan keskuspankki toi lisäksi esille puheenvuorossaan vertailua Yhdysvaltoihin ja korosti, että monissa maissa verotus ei kannusta oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen.

Jäsenmaat mainitsivat puheenvuoroissaan, että olisi tärkeää keskittyä oikeanlaisiin rakenteellisiin uudistuksiin vanhenevan väestön maailmassa. Fragmentoituminen euroalueella tuotiin esille ja rajat

ylittävän rahoituksen skaalautumista pohdittiin. Toisaalta puheenvuoroissa korostettiin erilaista näkemystä riskinottoon Euroopassa Yhdysvaltoihin verrattuna – kaikkea ei voida ratkaista sääntelyn loppuunsaattamisella. Ongelmana pidettiin myös yritystoiminnan skaalaamiseen saatavan rahoituksen heikkoutta EU:ssa. Jotkin toivoivat myös enemmän harmonisointia verojärjestelmiin. Lisäksi tuotiin esille, että pitäisi keskittyä myös pitkäaikaisen pääoman saatavuuteen. Jotkin jäsenmaat korostivat myös alkuvaiheen yritysten rahoitusekosysteemien merkitystä. Pankkisääntelyn muutoksiin suhtauduttiin osassa puheenvuoroja kriittisesti.

Suomi toi puheenvuorossaan esille, että EU:n pääomamarkkina on fragmentoitunut, mutta mahdollisuuksia olisi saavuttaa suurempi potentiaali. Nykyisissä tiukemmissa rahoitusoloissa pääomamarkkinaunionin esteiden poistamisella olisi vielä suurempi merkitys.

Lopuksi New Financial -ajatuspajan William Wright totesi puheenvuorossaan, että on hyvä kuulla lähes yksimielistä tukea pääomamarkkinaunionille. Wright korosti, että Euroopassa pääomaa ei ole siinä muodossa kuin sitä tarvitaan ja ajatusmallin muutoksella olisi suuri merkitys. Wright korosti lisäksi jokaisen jäsenmaan omaa vastuuta muutoksista.

Työistunto II: Finanssipolitiikan vakaus pitkällä aikavälillä ja kestävä julkinen talous

Toisessa työistunnossa käsiteltiin finanssipolitiikan vakautta ja kestävää julkista taloutta. Työistunnon aluksi Bruegel-ajatuspajan johtaja Jeromin Zettelmeyer analysoi pidemmän aikavälin julkisen talouden haasteita. Tämän jälkeen ministerit keskustelivat aiheesta pienryhmissä.

Zettelmeyer toi esille, että koronapandemian seurauksena finanssipolitiikan liikkumavara on kaventunut. Reaalikorot ovat myös EU:n kasvuennusteissa hieman korkeammalla kuin ennen vuotta 2019. Monet pitävät korkeaa korkotasoa väliaikaisena tapahtumana, markkinat eivät. Korkotaso voi heijastua kotitalouksien kulutukseen. Zettelmeyer esitteli vertailua EU-maista velkatason vakauttamiseen tarvittavasta perusjäämän sopeutuksesta. Lisäksi esityksessä kuvattiin mahdollisia tekijöitä pysyvästi korkeamman korkoympäristön taustalla: ilmastonmuutoksen aiheuttama investointitarve, kehittyneiden maiden työntekijöiden vahvempi neuvotteluvoima sekä demografinen muutos. Tärkeimpänä viestinä Zettelmeyer toi esille, että useimmissa maissa finanssipolitiikan sopeutusta tarvitaan enemmän kuin aiemmin ajateltiin ja kysyi, pystymmekö yhtä aikaa vastaamaan investointitarpeisiin ja vähentämään velkaa.

Työistunto III: Ukrainan jälleenrakennus ja tuen koordinointi

Työistunnon aluksi kuultiin Ukrainan valtiovarainministerin esitys. Serhi Martšenko kertoi, että sodan ensimmäisen vaiheen aikana 90 % taloudellisesta aktiviteetista pysähtyi, mutta liiketoimintaympäristö on nyt parempi. Ennustettavuutta seuraaville neljälle vuodelle tuo mm. IMF-ohjelma. Ukraina ennustaa talouden kasvua tälle vuodelle 3,2 %. Tavoitteena on ylläpitää makrotaloudellista vakautta sekä kehittää esimerkiksi julkisten hankintojen järjestelmää korruption vastaisen toimintaohjelman toimeenpanon ja oikeusvaltion vahvistamiseksi. Puolet budjettirahoituksesta tulee kumppaneilta, ml. EU:lta. Martšenko kertoi, että, rahoitustarpeet riippuvat sodasta ja siitä kuinka kauan se kestää. Tällä hetkellä vahinkoja maalle syntyy huomattavasti vähemmän kuin sodan alussa (aiemmasta 1 miljardista nykyiseen noin 370 miljoonaan päivässä). Maan jälleenrakennustarpeet ovat merkittävät ja eniten tarpeita on liikenteessä, sitten energiassa, yksityisellä sektorilla sekä sosiaalisessa ja kriittisessä infrastruktuurissa. Ministeri korosti, että Ukrainan kansa tarvitsee ennen kaikkea työpaikkoja ja seuraavaksi eniten vaurioituneen infrastruktuurin ennallistamista sekä yrityksiä sijoittamaan Ukrainaan – ei suoraa sosiaalista avustusta.

Seuraavaksi työistunnossa kuultiin Kanadan valtiovarainministerin ja varapääministerin Chrystia Freelandin puheenvuoro. Freeland totesi, että on hieno ele kutsua Ukraina epäviralliseen valtiovarainministerien kokoukseen ja korosti EU:n ja Kanadan tärkeitä suhteita, mukaan lukien kauppasuhteita. EU edustaa Kanadalle arvopohjaista demokratiaa ja myös Ukrainan taistelussa on kyse taistelusta yhteisten arvojen puolesta. EU:n panos on upea ja Kanada on aivan kärjessä Ukrainan tukijoukoissa. Freeland analysoi puheenvuorossaan Putinin toimintaa ja korosti demokratioiden vahvuutta sodassa. Freeland totesi, että on tärkeää antaa Ukrainaan tukea ja

edesauttaa sodan loppumista mahdollisimman pian ja lisäksi täytyy ajatella Ukrainan strategista elinkelpoisuuttaa pidemmällä aikavälillä. Venäjä on aina puuttunut Ukrainan toimintaan, kun Ukrainalla on alkanut mennä paremmin. Apua antavien maiden olisi tuettava Ukrainan kotimaisia instituutioita, edesautettava yksityisen pääoman kanavoimista ja rahoitettava Ukrainan jälleenrakennusta myös Venäjän jäädytettyjen varojen käytöllä – tähän viimeiseen olisi löydettävä ratkaisu. Tälle ratkaisulle löytyy vahva moraalinen tuki, ja Kanadassa työskennellään parhaillaan mm. yksityisen takavarikoidun omaisuuden käyttämiseksi rahoituksessa.

Jäsenmaat, jotka pitivät puheenvuoron, korostivat tukeaan Ukrainalle ja nostivat esille tukitoimien koordinoinnin tärkeyden. Puheenvuoroissa korostettiin myös jäädytettyjen varojen käytön tutkimista sekä sanktioiden tehokasta täytäntöönpanoa. Useat jäsenmaat mainitsivat monenvälisen Ukrainan koordinaatiofoorumin merkityksen. Monenvälisten kehitysrahoituslaitosten roolia korostettiin. Useat toivat esille, että jälleenrakennuksen pitää tapahtua nopeasti, jotta Ukraina olisi omavarainen mahdollisimman nopeasti, mutta myös pitkän aikavälin sitoutumista vaaditaan. Jotkin maat totesivat Freelandin tavoin arvioineensa Putinin ja Venäjän toimintaa jo ennen hyökkäyssotaa. Ukrainan EU-jäsenprosessin nopeaa aloittamista toivottiin myös. Todettiin, että ukrainalaiset ovat tehneet valinnan kuulua Eurooppaan. Jotkin jäsenmaat korostivat sanktioiden lisäämistä, jotta Venäjä joutuu myös taloudellisesti vastuuseen teoistaan.

Suomi toi puheenvuorossaan esille, että Suomen tuki Ukrainalle on vahvaa. Suomi osallistuu jälleenrakennusponnisteluihin ja on ollut tyytyväinen avunantajien koordinointifoorumista. Suomi mainitsi yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan merkityksen jälleenrakennuksessa, EU:n koordinaation merkityksen sekä jäädytettyjen varojen käyttöönoton selvittämistarpeen.

Työlounas
Perjantaina 28.4. ministerit kokoontuivat työlounaalla keskustelemaan taloustilanteesta ja korkeaan inflaatioon vastaamiseksi tehdyistä tukitoimista.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Annika Saarikko, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM), Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn

<u>Euroryhmä laajennetussa kokoonpanossa 28.4.2023</u>

1. Pankkiunionin tilannekatsaus ja pankkialan kehityskulut

Ensimmäisessä asiakohdassa euroryhmässä keskusteltiin makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden vakauden kehityksestä. Komissio ja Euroopan keskuspankki kertoivat ministereille makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden tilanteesta. EKP:n valvontaelimen puheenjohtaja Andrea Enria ja yhteisen kriisinratkaisuneuvoston puheenjohtaja Dominique Laboureix antoivat arvion pankkisektorin viimeaikaisesta kehityksestä. Ministerit saivat esitysten pohjalta alustavia näkemyksiä kansainvälisen pankkisektorin viimeaikaisesta kehityksestä. Euroopan parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokunnan puheenjohtaja Irene Tinagli osallistui keskusteluun.

Keskeisenä teemana keskustelussa olivat rahoitusalan viimeaikaisten tapahtumien nopeus. Ministerit totesivat keskustelussa, että tapahtumat rahoitusmarkkinoilla kehittyvät nopeasti, mutta euroalueen pankkijärjestelmä on edelleen kestävä ja vakaa. Vahvat säännöt ja vahva valvonta ovat tärkeitä. Monien vuosien aikana tehty työ sääntelyn ja pankkijärjestelmän kestävyyden suhteen on osoittautunut erittäin arvokkaaksi.

Lisäksi ministerit kävivät seurantakeskustelun euroryhmän kesäkuussa 2022 antamasta julkilausumasta pankkiunionista. Tässä yhteydessä komissio esitteli 18. huhtikuuta 2023 esitellyn kriisinhallintaa ja talletussuojaa koskevan lainsäädäntöpaketin päätavoitteet. Ministerit kävivät korkean tason poliittisen keskustelun, ja lainsäädäntöprosessi tapahtuu neuvostossa. Keskustelussa käsiteltiin kahta keskeistä painopistealuetta: pohdittiin kuinka sitoumuksen mukaan Euroopan vakausmekanismi voi tarjota likviditeetin suojan yhtenäiselle kriisinratkaisurahastolle sekä kuinka syventää kestävyyttä tarkistamalla erityisesti Euroopan unionin pieniin ja keskisuuriin pankkeihin suunnattujen kriisinhallinta- ja talletusvakuutusjärjestelmien puitteita.

2. Maaliskuun eurohuippukokouksen jälkibrief

Euroryhmän puheenjohtaja Paschal Donohoe kertoi ministereille 24. maaliskuuta 2023 pidetystä eurohuippukokouksesta, sisältäen jatkotyön euroryhmälle pääomamarkkinaunioniin liittyvien strategisten näkökohtien osalta.

3. Kansainväliset kokoukset: kevään IMF-kokousten jälkibrief ja toukokuun G7-kokouksen valmistelu

Asiakohta siirtyy seuraavaan kokoukseen.

4. Muut asiat

Viron uusi valtiovarainministeri Mart Võrklaev esitteli hallituksensa poliittiset prioriteetit. Tämä on yleinen käytäntö euroryhmässä.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Annika Saarikko, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)